

τιαζαν, γλύστρησε ἀνάλαφρη, μέσα στὸ μέγαρο. Κουνιστή, λιγιστή, πέρασε τὸ μακρὺ χώλ, ἀνέβηκε τὰ μαρμαρένια σκαλοπάτια κι' ὅδηγήθηκε θριαμβικὰ στὴ σάλα ποὺ καθόταν ἡ δέσποινα «Ἐπιτυχία».

Μὲ σταθερὸ βῆμα, προχώρησε ἡ «Ἄξια». Φαινόταν τόσο ἀδέξια ποὺ πρὶν φτάσει στὸ πρῶτο σκαλοπάτι, μιὰ γυναῖκα τῆς ὑπηρεσίας, στάθηκε μπροστὰ καὶ τῆς ἔφοραξε τὸ δρόμο.

— Ἡ δέσποινά μου δὲ δέχεται μετὰ τὴ δύση..

— Καὶ μεσάνυχτα ἀκόμη, ἡ δέσποινά σου, δέχεται τοὺς ἕκανούς. Πείνασα, δίψασα κι' οἱ μυτερὲς πέτρες πλήγωσαν τὰ πόδια μου ὥσπου νὰ φτάσω κοντά της.

— Νὰ περάσεις αὔριο, ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ κεφαλόσκαλο. Ἡ δέσποινά μου περιποιεῖται μέσα τὴ γυναῖκα ποὺ οὲ πρόλιαβε.

«Ἄξια» κατέβασε τὸ κεφάλι καὶ πῆρε τὰ μπρὸς πίσω.

Τὴ στιγμὴ ποὺ ἔβγαινε, ὁ τρίτος φύλακας τῆς εἶπε ξανά:

— Γιὰ νὰ φτάσεις πρέπει νὰ κάνεις τὴ γυναῖκα ἐκείνη συντρόφισσά σου. Ζήτησέ τη, τ' ὄνομά της τὸ ξέρεις.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΤΠΕΡΙΔΗΣ

ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

“Ολοι στὴ Ρώμη μιλᾶνε γιὰ τὸ θέαμα ποὺ δὰ δοθῆ στὸ Κολοσσοπῖο. Κάτου ἀπ' τὶς κολῶνες τοῦ Φόρουμ στέκουνται ἀλλοῦ τρεῖς, ἀλλοῦ πέντε κι' ἀλλοῦ περισσότεροι Ρωμαῖοι καὶ κουβεντιάζουν. Διαβαίνοντας σιμά τους ἄλλοι στέκουνται κι' αὐτοὶ καὶ μεγαλώνει ὁ κύκλος. Ἀκοῦν ἀπὸ μερικοὺς πὼς τὰ παιγνίδια θ' ἀρχίσουν ἀπ' τὰ θεριά. Τίγρεις, πάνθηρες, λιοντάρια κι' ἄλλ' ἀνήμερα ζῶα, ὅλα πεινασμένα, θὰ πηδήξουνε μέσα στὴν πλατεία ἀπ' τὶς καγκελωτὲς σιδερόπορτες ποὺ ξάφνουν θ' ἀνοίξουν μονομιᾶς καὶ μιὰ βουὴ ἀπὸ βρυχήματα, μουγκρόσματα καὶ φωνὲς τρόμουν θὰ σκορπιστῇ παντοῦ. Σὰ θὰ πάψῃ μάχη τῶν θεριῶν, θάχουν ἀπομείνει ἀπ' αὐτὰ μόνο οἱ νικητές. Αὐτοὶ καθισμένοι χάμου ἀνάμεσα σὲ ζῶα ἀσάλευτα καὶ σ' ἄλλα ποὺ θὰ σπαρταζῶν, θὰ κρατᾶν μὲ τὰ μπροστινά τους ποδάρια κομμάτι”

ἀπὸ ιρέας, τρώγοντάς τα ἥσυχα. "Υστερὸς ἀπὸ αὐτὸν θὰ μποῦνε μέσα σαράνται δοῦλοι, σέρνοντας ἀπὸ μιὰν ἀλεποῦ. Στὴ ράχη καθεμιᾶς ἔχουνε κολλήσει ἔνα σωρὸς ἀπὸ φετσίνι. Θὰ τὸν ἀνάψουνε καὶ θὰ τὶς ἀπολύσουν, κι ἐκεῖνες θὰ τρέχουνε ἀπό τὸν μέρος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀμφιθεάτρου στὸ ἄλλο ἀφίνοντας φωιὲς σπαραχτικὲς κι ἀνεμίζοντας στὸ φρενιασμένο τους δρόμο τὸν ἀναμμένο πυρσὸν καὶ τὴν ἀναμμένη τους σάρκα, ὡς ποὺ νὰ καοῦν σὰ λαμπάδες καὶ νὰ σωπάσουνε. "Επειτα θὰ τραβηχτοῦν δέξια ἀπὸ τοὺς δούλους τὰ σπαραγμένα θεριὰ κι δσα θάχουν ἀπομείνει ζωντανὰ καὶ θὰ καθαριστοῦνε οἱ πλάκες ἀπὸ τὰ αἴματα.

Μὰ γιὰ κεῖνο ποὺ θὰ γίνη κατόπι μιλᾶνε τώρα σ' ὅλη τὴν Ρώμη. Γιατὶ τέτοιο ποτὲ δὲν ξανάδει ὡς τότε δ λαός.

Διακόσοι γυμνασμένοι μονομάχοι θὰ προβάλλουνε κρατώντας ἀπὸ ἔνα ξῖφος γυμνό, γερμένο πρόδος τὰ κάτου. Μιὰ ζώνη μαύρη φαίνεται στὴ μέση τους κ ἡ γδύμνια δείχνει μπρούτζινα μπράτσα κι ἀγαλματένιες κορμοστασίες. Καθένας θεατὴς νοιώθει τ' ἀκράτητο αἷμα ποὺ κυλίεται στὶς φλέβες τῶν δούλων αὐτῶν. Ἀναγαλλιάζει ὅλος ὁ κόσμος γιατὶ θαρρεῖ πώς βλέπει ἀπὸ τώρα κεῖνα τὰ πανώρηα κορμιὰ νὰ γέρνουν ἔνα ἔνα ὕστερὸς ἀπὸ τὴν λύσσα τῆς μάχης, νὰ γονατίζουν χάμου καὶ νὰ ξαπλώνονται ἀψυχα στὸ χῶμα κι ἔνα κόκινο Τίβερη ποταμὸν νὰ τρέχῃ μέσα στὸ θέατρο. Τέτοιο μεγαλόπρεπο θέαμα ποὺ δὲν παραστάθη ὡς τότε ποτέ, τὸ φαντάζεται κι ἀναγαλλιάζει ὁ λαὸς ποὺ πλημμυράει τὸ Κολοσσαῖο.

Λοιπὸν προχωρώντας σὲ τετράδες, μὲ βῆμα ουθμικὸ οἱ δοῦλοι μονομάχοι θὰ σταθοῦνε στὴ μέση τοῦ θεάτρου. Σ' ἔνα πρόσταγμα θὰ ὑψώσουνε ὅλοι μαζὶ τὰ σπαθιὰ καὶ τότε βγαλμένη ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀμέτρητου κόσμου δ ἀντηχήση μιὰ φωνὴ βροντερή :

— Χαίρετε μελλοθάνατοι !

"Επειτα θὰ τραβηχτοῦν πέρα, στὴ γραμμή, καὶ θὰ καλέση ὁ κῆρυκας δυὸς ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὸν κλῆρο νὰ παλαιύψουνε τὸ πάλαιμα τῆς θανῆς. "Ορθὸς ὁ ἔνας ἀντίκρου στὸν ἄλλο, τὸ σύντροφο τῆς σκλαβιᾶς καὶ φύλο του, θὰ κοιτάξῃ καὶ θὰ κοιταχτῇ μὲ ματιὰ ποὺ θὰ σημαίνη τὸν ἀποχαιρετισμὸ γιὰ πάντα καὶ τὸν πόθο τῆς νίκης καὶ τῆς ζωῆς. Τὰ σπαθιὰ θὰ σταυρωθοῦνε χαιρετώντας, ἐπειτα ἔνα βῆμα πίσω κι ἐπειτα κρότοι πάνου στὶς λάμες. Λουρίδες ματωμένες θὰ κατεβαίνουνε βάφοντας τὶς πλάκες. Κεῖνος ποὺ θὰ φυλάγεται λυγίζοντας σὰ φείδι τὸ κορμί του θὰ χτυπιέται κι ὕστερα θὰ χτυπᾶ, καὶ πάλι θὰ χτυπᾶ καὶ θὰ χτυ-

πιέται ὥσπου στὸ τέλος ἔνα βρόντο βαρὺ θ^υπόσιον οἱ πλάκες τοῦ θεάτρου. Κεῖνος ποὺ ἀπόμεινε ζωντανὸς θὰ πολεμήσῃ κατόπι μ^ὲ ἄλλονε ποὺ θὰ τὸν προσκαλέσῃ ὁ κῆρυκας μὲ τὸν κλῆρο, καὶ στὸ τέλος, ἀφοῦ διαβοῦν δρες πολλὲς ιρατώντας τὸ ματοστάλαχτο σπαθί του θὰ στέκει ὁρθὸς καὶ περήφανος ὁ τελευταῖος νικητής, ἀνάμεσα σ' ἑκατὸν ἐνενήντα ἐννέα νεκρούς. Καὶ τότε ὁ λαὸς μὲ τὴ μεγάλη καρδιὰ θὰ ζητήσῃ βέβαια νὰ χαριστῇ ἡ λευτεριὰ στὸ δοῦλο μονομάχο ποὺ στεφάνωσεν ἡ νίκη.

Αὐτὰ λέγανε στοὺς ἄλλους κεῖνοι ποὺ ξέρανε, κάτου ἀπ' τοῦ Φόρουμ τὶς στοές. Ἔπειτα σὰ νὰ βλέπανε μπροστά τους δ, τι θὲ νὰ γινότανε κατόπι, ξακολουθούσανε σὰν ἐκστατικοί:

— Νά, κοιτάξετε! Σηκώνετ^ο ὁ μεγάλος ἄρχοντας τοῦ Κολοσσαίου καὶ στεφανώνει μὲ στεφάνη ἀπὸ φύλλα βαλανιδιᾶς, στολισμένο μὲ χρυσάφι καὶ διαμάντια, τὸ Λέντουλο Βατιάτη. Τοῦ ἀξίζει ἀλήθεια νὰ τοῦ δοθοῦνε οἱ μεγαλύτερες τιμὲς καὶ τ^ὸ ἀξιώματα ποὺ μπορεῖ ν^ὲ ἀποχήσῃ ἔνας Ρωμαῖος πολίτης! Γιατὶ ἀντὸς ἔσυρε ἀπὸ τὴ Γαλατία καὶ τὴν Ἑλλάδα, χῶρες ποὺ ίς πάτησαν οἱ ἀνίκητες λεγεῶνες, αὐτὸς ἔσυρε στὴ Ρώμη δεμένους τυὺς φοβεροὺς αὐτοὺς gladiatores, αὐτὸς σκορπώντας τὰ πλούτη του τοίμασε τὸ πρωτάκουστο αὐτὸ πανηγῦρι. Σὰ νὰ δέρνετ^ο ἀπὸ καταιγίδα ταράζεται αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὸ Κολοσσαῖο. Οἱ μυριάδες τοῦ λαοῦ χαιρετίζουνε μὲ τρελλὸ βουτὶ πότε τὸ Λέντουλο καὶ πότε τὸ ζωντανὸ μονομάχο. Κ^α οἱ πατρίκιες ὅρθιες στὰ θεωρεῖα τους, τὰ στρωμένα μὲ δέρματα λιονταριῶν καὶ σκεπασμένα μ^ὲ οὐρανὸ ἀπὸ χρυσόπλεχτη ύφασματα τῆς Μεσοποταμίας, χτυπᾶνε τὶς ἀπαλές τους παλάμες, θωρώντας τὸ νικητὴ μονομάχο τὸ στεφανωμένο μὲ δάφνες κι^ν αἴμα, δάκρυα ἐνθουσιασμοῦ κατεβαίνοντες σὲ μάγουλα λευκὰ καὶ καθεμιά τους τοῦ ζητάει νὰ ρίξῃ καὶ σ' αὐτὴν μιὰ ματιὰ συμπαθητικιά, ποὺ μονάχ^ο αὐτὴ θὰ τῆς ἔφτανε νὰ τὴν κάνη εὐτυχισμένη.»

Αὐτὰ λένε στοὺς ἄλλους δσοι ξέρουνε τὸ τὶ θὲ νὰ γενῇ καὶ γι^ν αὐτὸ τὸ πανηγῦρι μιλᾶν ὅλοι τώρα στὴ Ρώμη.

* *

Στὴν ἄκρη μιᾶς πλατείας προβάλλει τὸ κυκλικὸ παλάτι τοῦ Λέντουλου. Τὶς μεγάλες του στοές στηρίζουνε κολῶνες ἀπὸ λευκοπόρφυρο μάρμαρο τῆς Ἀπουλίας. Δίπλα σ' αὐτές, μέσα στὶς σάλες, δῶ καὶ κεῖ, ύψωνουνταν πυραμίδες. Ἡτανε καμωμένες μ^ὲ ὅπλα τῶν νικημένων ἔχθρων τῆς Ρώμης. Δό-

δατα μ' αἰχμὲς ἀγκυστρωτές, σπαθιὰ μὲ λαβὴ σταυρωτή, κράνη σιδερένια κι' ἀσπίδες. Δοῦλοι πολλοί, μισόγυμνοι, περνούσανε κείνη τὴν μέρα μέσα στὸ παλάτι κρατώντας ἀσημένιους δίσκους ποὺ μέσα τους ἀχνίζανε μεγάλες πιατέλες γεμάτες φαγητά. Τὶς πήγαιναν σὲ μιὰ πολὺ μεγάλη σάλα τοῦ παλατιοῦ, ποὺ κεῖ φυλακισμένοι βρίσκουνταν καὶ τρέφουνταν ὅλ' οἱ μονομάχοι. Κι' ἔπρεπε νὰ τρέφουνται καλὰ γιὰ νᾶνε τὰ χέρια τους δυνατά, γιὰ νὰ μπορᾶνε καὶ πληγωμένοι ἀκόμα νὰ μάχουνται, γιὰ νὰ μὴν πέφτουν νεκροὶ μέ τὴν πρώτη σπαθιὰ καὶ τελειώνει γρήγορα ἡ παράσταση. Γι' αὐτὸ δ Λέντουλος εἶχε προστάξει καὶ τοὺς χόρταιναν μὲ κρέας ἀπὸ βώδια Σικελικά, τοὺς ἔδιναν ψάρια φερμέν' ἀπ' τὴν λίμνη Τρασιμένη, κρασιὰ τῆς Καμπανίας, γάλα ἀπ' τὶς ἔανθες ἀγελάδες τοῦ Ἀβελίνου, φροῦτα τοῦ Σαλέρνου καὶ χορταρικὰ ποὺ φύτρωνάν σὲ χῶμ' ἀνακατεμένο μὲ λάβα τοῦ Βεζούβιου.

* * *

Μπαίνει δ Λέντουλος ἐκεῖ καὶ διαβαίνει ἀργά, κοιτώντας τὴν ὄψη τοῦ ἑνός, δοκιμάζοντας τὰ μπράτσα τοῦ ἄλλου, φωτώντας ὅλους τὶ θέλουνε καὶ τὶ τοὺς λείπει. Κρατᾶν οἱ μονομάχοι τὴν ἄφοβη καὶ περήφανη σιωπὴλή στάση τους. Ἔνας μόνο, καθισμένος σὲ κάθισμα μαρμαρένιο, μακρὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους σκύβει συλλογισμένος. Φαίνεται σὰ νὰ στοχάζεται τὴν μελλούμενη σκληρὴ τύχη του, γι' αὐτὸ ἔνας ἵσκιος πόνου σκοτίζει τὴν ὄψη του.

— «Σπάρτακε, τούπεν δ Λέντουλος, μαντεύω τὸν πόθο σου. Ποθεῖς τὴν ἐλευθερία. Μ' αὐτὴν δὲ θὰ σου τὴ δώσω ποτέ. Γιατ' εἰσ' ὁ ἀνδρείοτερος κι' ὡραιότερος μονομάχος κι' ἔρχουνται ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς Ἰταλίας γιὰ νὰ σὲ ἰδοῦν· κι' ὡς τώρα πάντα νικᾶς. Μὰ κι' δταν θὰ γγίξῃ καὶ σένανε ἡ Μοῖρα τῶν μονομάχων, τότε κάποια δέσποινα Ρωμαία θὰ χύσῃ στὸ νεκρό σου ἔνα δάκρυ. Τὶ μεγαλύτερη δόξα γιὰ ἔναν Ἑλληνα δοῦλο;»

Ἐφυγεν δ Λέντουλος, κανένας ἔνος δὲ βρίσκεται κεῖ. «Ολοι κυκλώνουν τὸν ἀνθρωπὸ τὸν καθισμένο στὸ μάρμαρο.

— «Σπάρτακε, τοῦ λέει δ Κρέος, δ ἔακουστὸς μονομάχος, βέβαια δ φόβος δὲν ἄλλαξεν ἔτσι τὴ θωριά σου. Γιατὶ ἔρεις, ὅπως ἔρουμε κι' ὅλοι ἔμεις πὼς στερνὸς νικητὴς δ' ἀπομείνης ἔσυ. Θὰ θυμᾶσαι τὴ Θράκη σου, τὴν ἀγαπημένη πατρίδα σου καὶ τὸν πρῶτα ἐλεύθερο οὐρανό της, θὰ θυμᾶσαι τὴν πολυαγαπημένη σου γυναικα! Μὰ λένε πὼς δταν γιὰ πρώτη φορὰ σὲ φέραν ἀλυσσοδεμένο στὴ Ρώμη,

ἔνας δράκοντας περιτύλιξε τὸ λαιμό σου, τὴν ὥρα ποὺ κοιμώσουνα. Κ' ἡ γυναικα σου ποὺ ἔρει τὴν τέχνη τῇ μαντικῇ, ποὺ ἔρει τὰ μυστήρια τοῦ Διονύσου, εἴπε πὼς μιὰ δύναμη φοβερὴ τοῦτο σημαίνει. Λοιπὸν ἔλπιζε καὶ μὴ χύνεις αὐτὲς τὶς στιγμὲς τὴν πονεμένη πνοή σου σὲ μᾶς τοὺς ἄλλους ποὺ βλέπουμε μπρός μας τὴν κόκκινη θανὴν νὰ μᾶς θωρῆ παγωμένη. Θᾶν' αὐτὸν ἡ στερνὴ χάρη σὲ μᾶς ποὺ τόσες φορὲς παρηγόρησες.» — Καὶ σκύβοντας ὁ Κρῖος, φίλησε τοῦ Σπάρτακου τὸ χέρι...

— «Καὶ μεῖς, τοῦπανε κ' οἱ ἄλλοι, θὰ φιλήσουμε κεῖνο τὸ χέρι π' αὔριο θὰ σπρώξῃ στὰ στήθεια μας τὸ κρυερὸ σίδερο. Γιατὶ μόνο σέν' ἀγαπᾶμε μέσ' τὴν χώρῳ αὐτὴ π' δλους τοὺς μισοῦμε.

Σηκώθη ὁ Σπάρτακος καὶ λαμποκοποῦσε ἡ θωριά του: Εὐλαβητικὰ τὸν ἀκούγανε καὶ πρόσμεναν τὶ θὰ προστάξῃ στὸ τέλος: Κι' αὐτὸς πρόσταξε τὴν ὥρα ποὺ νύχτωσε. Μομοιᾶς ἔνας βρόντος ἀκούστηκε, γιατὶ μιὰ πόρτα γκρεμίστηκε ἀπὸ χέρια σκληρότερα ἀπ' αὐτήν: Χύμηξαν οἱ μονομάχοι στὸ παλάτι, ἀρματώνοντ' ἀπ' τὰ τρόπαια, σκορπάει δῶθε κεῖθε τοὺς Ρωμαίους ὁ τρόμος, κ' οἱ ἀντάρτες τρέχοντας συναπαντιῶνται δέξω ἀπ' τὴν πόλη σ' ἔνα βουνό.

Πέρασεν ἀπὸ τότε καιρός. Στὸ δρόμο Ἀουρέλια, στὸ δρόμο Φλαμινίνα, στὸν πλατύτατο δρόμο ποὺ πηγαίνει ἀπ' τὸ Καπιτώλιο στὸ λόφο τοῦ Παλατίνου, κάτου ἀπ' τὶς στοὺς τοῦ Φόρουμ, οἱ Ρωμαῖοι πολίεις κάνοντας κύκλους δῶ καὶ κεῖ, δὲ μιλᾶνε γιὰ τὴν παράσταση ποὺ θὰ δοῦῃ στὸ Κολοσσαῖο μὲ τοὺς δούλους μονομάχους. Προσμένουντε τοὺς μανταφόρους πούρχοντ' ἀπὸ πολλὲς ἐπαρχίες τῆς Ἰταλίας καὶ λένε ἀγκομαχώντας: «Η Καμπανία καίεται!... Ἄνοιξανε οἱ ἐπαναστάτες κι' ἀδειάσανε τὰ δπλοστάσια τῆς Καπούης!... Τῆς Θράκης τὸ φοβερὸ παιδὶ ἔχ' ὑποτάξει δλόκληρη τὴ Λευκανία! Πλήθη ἀπὸ δούλους φεύγουν ἀπὸ τὶς πολιτείες καὶ τὰ χωριὰ καὶ διαβαίνουν βιαστικὰ τοὺς κάμπους καὶ τὶς πλαγιές πηγαίνοντας στὸ στρατόπεδο τοῦ ἀρχηγοῦ τους κι' ὁ τρόμος ἔχει παγώσει τὶς καρδιὲς τῶν Ρωμαίων ποὺ βρίσκονται μακριὰ ἀπ' τὴ Ρώμη!... Πάνου στὰ βουνὰ τῆς Ἀπουλίας ἐβδομῆντα χιλιάδες δοῦλοι στέκονται γύρω ἀπὸ τὸ Σπάρτακο!...»

Αὐτὰ κι' ἄλλα τέτοια ἀκοῦνε κάθε τόσο οἱ Ρωμαῖοι

πολίτες ἔξω στοὺς δρόμους καὶ κάτου ἀπὸ τῆς στοές τοῦ Φόρουμ.

* * *

Μὰ ἡ κοσμοκρατόρισσα Ρώμη δὲ λιγοψύχησε ποτέ. Ἐφτὰ φοβερὲς λεγεῶνες, καθεμιά τους δόμοια μὲ τὸν Πάδο ποταμό, προχωροῦνε πρὸς τὸ Γάργανο τῆς Ἀπουλίας, τὸ στρατόπεδο τοῦ Σπάρτακου. Ὁ πρωτιώρος Οὐαρίων Γλά-βρος καὶ οἱ ὑπατοὶ Γάλλιος καὶ Λέντουλος, ἀρχηγοὶ τῶν λε-γεώνων, δίχνουν στὸ κεφάλι τους στάχτη.

— Αἰσχος στὴ Ρώμη! λένε. Τέτοιοι στρατοὶ νὰ κινη-θοῦνε γιὰ νὰ πολεμήσουνε δούλους!

Καὶ οἱ στρατιῶτες δαγκάνοντας τὰ χείλια, χτυπᾶνε, γιὰ νὰ ξεσπάσουνε τὴ λύσσα τους, τὶς ἀσπίδες μὲ τὰ δόρατα καὶ οἱ κάμποι, τὰ στενά, τὰ βουνὰ ἀντιλαλοῦνε τὴν ἀτέλει-ωτη βούη τῆς φοβέρας καὶ τοῦ πόθου γιὰ μιὰ πρωτάκου-στη ἐκδίκηση.

* * *

Στὸ Γάργανο, ἀντίκρου, φαίνονται σὰ σκιές οἱ δοῦλοι ποὺ ἐπαναστατήσανε. Σιγὴ κοιμητήριου βασιλεύει γιατὶ θᾶχει σβύσει βέβαια κάθε μιλιὰ καὶ ζωὴ. Μήτ’ ἡ φωνὴ τοῦ Σπάρτακου ἀκούγεται.

Οἱ ἥλιοις ἔχει τώρα οηκωθεῖ καὶ κάιει νὰ λαμποκο-πάει δλος ὁ ἀπέραντος κάμπος ὁ πλημμυρισμένος ἀπὸ τὸ στρατὸ τῶν Ρωμαίων. Αστραφταν οἱ ἀσπίδες καὶ τὰ κράνη τους καὶ οἱ μπρούντινες μύτες τῶν κονταριῶν τους. Ασά-λευτοι δοῦλοι βλέπανε ἀπὸ ψηλὰ νὰ τοὺς ζυγώνη κείνη ἡ βιοερὴ καὶ τρικυμισμένη φωτοθάλασσα. Ήτανε ἀκόμα πρωΐ σὰ σμίξανε οἱ δυὸ στρατοί.

Τὸ βράδυ μυριάδες ἀσπίδες καὶ κάθε λογῆς ἄρματα κοίτουνταν στὴ γῆ· καὶ ὁ κάμπος, οἱ πλαγιές, τὰ βουνά, τὰ ζεύματα εἴτανε σπαριμένος ἀπὸ νεκρούς, φωνὲς τρόμου καὶ ἀγκομαχητὰ πληγωμένων ἀκούγοντουσαν, δπλίτες δίχως δπλα φεύγανε τὸ θάνατο ποὺ σιωπηλὸς ἀκολουθοῦσε κάθε τους βῆμα. Μὰ νὰ τώρα μπροστὰ στοὺς φυγάδες ὁ ποτα-μὸς, ἔνας ποταμὸς μὲ τὰ καθάρια του νερά, μὲ τοὺς ἀνθρώ-πους ποὺ τρέχανε δῶθε κεῖνε στὴν ἀκροποταμιὰ ζητώντας νὰ βροῦνε πέρασμα, μὲ τὸ ἀφροίσματα ποὺ σήκωναν τὸ ἀπελ-πισμένα χτυπήματα τῶν χεριῶν κείνων ποὺ ζητήσανε τὴ

σωτηρία κολυμπώντας ἀντίπεραι. Ὡς ὅψη τοῦ καλοῦ ποταμοῦ εἶχε τώρα ἄλλάξει. Ἐσερνε πάνου του κοντάρια, ἀσπίδες, ἔνλα, φορέματα, τὰ ψάρια ξαφνιασμένα περιτρυγυρίζανε τοὺς νεκροὺς ποὺ σκοντάβανε στὶς ἄκρες, στρέφονταν. βουλιάζαν, ἀνεβαίνανε, τὸ νερό κοκίνισε ἀπ' τὸ αἷμα. Μὰ μὲ τὸ σκοτάδι π' ἄρχισε νὰ πέφτῃ γαλήνεψε καὶ τῆς μεγάλης μάχης ἡ βουή. Ἀπ' τὶς ἐφτά φοιβερές Ρωμαϊκές λεγεῶνες μόνο λίγα φτωχὰ συντρίμια εἴχανε ἀπομείνει.

Ο Σπάρτακος καθότανε σιὴ σκηνή του τὴν ὥρα ποὺ δυὸ παληὸι μονομάχοι τοῦ φέροντον τὸ Λέντοντο. Σηκώθηκε ὁ Λέντουλος τρέμοντας καὶ μὴ μπορόντας νὰ κοιτάξῃ στὸ πρόσωπο τὸν παληὸ του γνώριμο μονομάχο κι' ἀκούει νὰ τοῦ λέη αὐτός:

— Πήγαινε νὰ πῆς στὶς Ρωμαῖς δέσποινες πὼς ὁ δοῦλος Σπάρτακος σ' ἄφησεν ἐλεύθερο.

Οἱ δοῦλοι ἀνοίγουνε δρόμο στὸ Λέντουλο ποὺ φεύγει μὲ τὸ μέτωπο σκυφτὸ γιὰ τὴ Ρώμη.

ΛΕΩΝ ΡΑΖΕΛΟΣ

ΓΙΑ Ν' ΑΠΕΛΠΙΖΕΤΑΙ Η ΑΝΙΑ

Κάτι ἀσήμαντα πράγματα σὲ σκλαβώνουν καμμιὰ φορά. Εἶναι ἀλήθεια, πὼς πάντα ἀπὸ μικρὸς κυνηγοῦσε τὴν ἴδιονθυμία, τ' ἀσυνείθιστο. Νὰ τὸν κυτιάζουν, νὰ τὸν κυττάζουν.

“Υστερα, μερικὰ χρόνια ἀδράνειας, ἀδιαφορίας...

Παιγνίδια, τσακώματα, τὰ γόνατα ὅλο αἷματα... Οἱ δασκάλοι πολὺ δύσκολα τὰ μαθηματικά...

“Η δασκάλα τοῦ φώναζε καὶ τοῦ ξαναφώναζε στ' αὐτί: «Νὰ γίνουν ὅλοι ἀπ' τὸ σπίτι σου ἀνθρωποι εὐսπόληπτοι κι' ἔσù ρεμπέιης...»

“Επειτα, σᾶλλα μέρη, ἄλλη ζωή. Ἡ ἐφηβική.

Τ' ἀρεσε τὸν σκλάβωνε πάντα καὶ τώρα πἰὸ συνειδητὰ—ἐφηβική, τ' ἀσυνείθιστο. Νὰ τὸν βλέπουν, καὶ πρῶτος πάντα. Πρῶτος.